

3	מבוא
6	ניתוח הפוטנציאל התיירותי
9	מטרות ויעדים
10	תפישה תכנונית ותמונת העתיד
15	תעדוף הפרויקטים
17	כלים אופרטיביים ואמצעים
18	סיכום

1. מבוא

קיבוץ משמר העמק, השוכן במדרון הצפון מזרחי של הרי מנשה על גבול עמק יזרעאל, משתייך סטטוטורית למועצה האזורית מגידו. יתר על כן הקיבוץ מהווה חלק מן המרחב הביוספרי רמת מנשה המכתיב רעיונית את פילוסופיית התכנון הרחבה וארוכת הטווח משום שבבסיסו עומד עקרון הקיימות: בני אדם החיים במרחב בשילוב הטבע מנצלים את משאבי הטבע בצורה המשמרת אותם כך שישמשו גם את הדורות הבאים. המשך התפתחות ופיתוח תוך שימור ערכי הטבע והמורשת כדי שגם הדורות הבאים יזכו ליהנות מהם. אמנם שטח הקיבוץ אינו מצוי בתוך פארק רמות מנשה, אך הוא צמוד אליו.

א. ברמה הארצית, קיבוץ משמר העמק וסביבותיו מוגדר בתמ"א 35 כאזור שימור משולב בעל רגישות נופית גבוהה ובתמ"א 22 כיער נטוע אדם. המגבלות הנובעות מהנחיות תכנוניות אלה, מאפשרות לכל היותר שינוי ייעוד של 5%, אך לא יותר מ-30 דונם ברצף. אם נצרף לכך את המחויבות הנובעת מקיום המרחב הביוספרי, **המסקנה** המתבקשת במישור זה כי הצעה למיזם תיירותי תתבסס על שינוי ייעוד בשטח מצומצם ככל האפשר, תוך ניצול מירבי של האטרקציות הקיימות באזור, מיקומו ודרכי הנגישות הקיימות.

בעניין זה ראוי לציין כי מיקום האיזור הינו בקירבה יחסית לשני מרכזי אוכלוסייה גדולים ביותר: מטרופולין חיפה (עד חצי שעה נסיעה) וגוש דן (כשעה נסיעה). יתר על כן, האזור מוקף בכבישים ארציים: כביש 70 וכביש 6 מצפון, כביש 65 מדרום וכביש 66 מצפון מזרח. אלה מאפשרים גישה מכיוונים שונים אל אזור התכנון כמוצג במפת הכבישים למטה.

ב. ברמה המקומית, משמר העמק ויישובי הסביבה, נראה כי רצונם העיקרי במכלול אפשרויות פיתוח התיירות מכוון לפיתוח מבוסס נופ וטבע, בכלל, תוך הסתמכות על פארק מנשה בפרט. מבחינה זו לפחות הם ממלאים אחר הרעיון הביוספרי של פיתוח תוך שימור הטבע. עיקרם אינו רואה בתיירות מקור כלכלי עיקרי, אלא ניסיון לתעל את המבקרים הקיימים בלאו הכי, ואלה שיבואו, לתיירות המבוססת על שילוב חקלאות, טבע וסביבה. לעניין זה נראה כי בעיקרו של דבר, היות רוב תושבי הישובים העוטפים את הפארק מרקע רעיוני, חברתי וכלכלי אחיד כמעט, מאפשרת גישה דומה ולא מצב בו קיימת התנגשות רצונות, מאוויים, אורחות חיים ותכניות.

- מבחינה זו התכנון ברמה המקומית משרת במידה רבה את רצונם או השקפת תושבי האזור המיידי, לרבות משמר העמק, המבקשים להפריד בין תחום המשק והמגורים לאזורי התיירות, ובכל מקרה למנוע כניסה המונית של מבקרים לחצר המשק. בענין זה למשל:
- משמר העמק הגיע כמעט לתיקרת הבינוי על פי תמ"א 35 וכל תוספת בנייה תהייה מיועדת ככל הנראה לריבוי הטבעי ביישוב או להתרחבות העסקית- תעשייתית שלו.
 - התכנון המקומי נוטל בחשבון הקמת אתרי מורשת כמו מחנה ג'וערה, מערת הפלמ"ח או אנדרטת הקיבוצים.
 - התשתית התחבורתית מאפשרת מספר כניסות לפארק הן מכיוון צומת אליקים והן מכביש 66 ובכך מתפצל לחץ על הכניסה לפארק.
 - בשל מיקומם של כביש 6953 ונחל גחר בין הזורע למשמר העמק, ניתן להניח כי הוא יהווה קו הפרדה בתוך שטח פארק מנשה ממערב לשני הקיבוצים, במידה ושני הקיבוצים יעדיפו פיתוח נפרד של יוזמות בתוך הפארק.
 - תכניות הפיתוח כמו ג/12635 מאפשרות פיתוח אינקרמנטלי הנוטל בחשבון פיתוח ושימור בכפיפה אחת ולא כניגוד.
 - בפארק מנשה מצויים שבילי אופניים רבים לרבות שני סינגלים. הקרן הקיימת לישראל מתכננת, מקדמת ומתחזקת את מערך שבילי רכיבת השטח באופניים במתקני הקק"ל לרבות בפארק מנשה.

ג. אוכלוסיית הקיבוץ מונה כ- 1200 נפש, במדרג סוציו-אקונומי 7. לקיבוץ מיוגון תעשיות כאשר הגדול ביניהם הוא תמה המעסיק כ- 1000 עובדים בעיקר בארץ, אך גם בחו"ל. השכר הממוצע לשכיר

במשמר העמק גבוה בכ- 25-30% מן הממוצע בארץ וב 30-35% מן השכר הממוצע באזור. יתר על כן, רמת ההכנסה לשכיר במשמר העמק כמעט כפולה מאשר ההכנסה הממוצעת לשכיר בענף התיירות.